

A black and white photograph of a hand holding a smartphone. The phone's screen shows a blurred image of a person. Overlaid on the entire image is a white wireframe graphic consisting of a grid of dots connected by thin lines, forming a mesh that covers the text and the background. The text 'ETISSK KODEKS' is written in a large, white, outlined, sans-serif font across the upper half of the image.

ETISSK KODEKS

**MOD DELING AF
KRAENKENDE MATERIALE**

ETISK KODEKS MOD DELING AF KRÆNKENDE MATERIALE

Udgivet: Oktober 2016

Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling

Frederiksholms Kanal 21

1220 København

www.uvm.dk

Elektronisk ISBN: 978-87-603-3115-2

Den trykte versions ISBN: 978-87-603-3114-5

Publikationen findes i elektronisk form og kan downloades fra:

www.alleforenmodmobning.dk/etiskkodeks

Design: BystedFFW

Tryk: Knudtzon Graphic A/S

Forsidefoto: Polfoto

FORORD

De fleste unge lever i dag et liv, hvor deres sociale omgang med hinanden på nettet har lige så stor betydning for deres venskaber, trivsel, flirten og selv billede som samværet på deres uddannelsesinstitution og i sportsklubben. Med nye teknologiske muligheder følger nye måder at omgås hinanden på; det er helt naturligt. Men lige så store muligheder der er på de sociale medier, lige så stor er risikoen for at miste kontrollen med egne billeder, videoer, og hvad du har lyst til at dele med andre.

På nettet udfordres grænserne for, hvad der er offentligt og privat. Der skal ikke mere end et enkelt klik til, før det billede, der var sendt i tillid og fortrolighed, pludselig er nået ud til et helt uoverskueligt antal mennesker. At få delt et krænkende billede mod deres vilje har store psykiske og sociale konsekvenser for de unge og påvirker også deres læring og trivsel i ungdomsuddannelserne. Derfor er det en sag for skolen – for elever, lærere, ledelse og forældre.

Med det etiske kodeks ønsker vi i samlet flok på tværs af ungdomsuddannelsesområdet at sige, at deling af krænkende billeder er uacceptabelt, og vi forpligter hinanden til at tage ansvar.

Det etiske kodeks mod deling af krænkende materiale på nettet er udarbejdet af en arbejdsgruppe med repræsentanter for elever, lærere og ledere på ungdomsuddannelsesområdet, som blev nedsat af ministeren for børn, undervisning og ligestilling i foråret 2016.

Det etiske kodeks er skabt for, at vi sammen kan forebygge og bekæmpe, at unge deler krænkende billeder og videoer af sig selv og hinanden, ved vi, at vi aldrig når helt i mål. Men med det etiske kodeks ved hånden håber vi, at det bliver nemmere at smide berøringsangsten og usikkerheden over for, hvordan vi griber problemstillingen an, og være beredte, når en konkret sag opstår.

Kodekset består af syv principper, som vi mener er afgørende for, at vi skaber en god skolekultur, hvor krænkende handlinger ikke vinder indpas. Under hvert princip er der en række konkrete handlingsanvisninger til elever, lærere, ledere og forældre samt relevante links og cases. For det etiske kodeks kan ikke stå alene. Det er først i det øjeblik, at vi handler ud fra det, at det for alvor gør en forskel.

For dem, der har lyst til at dykke dybere ned i emnet, er der flere informationer at hente på www.alleforenmodmobning.dk/etiskkodeks. I det etiske kodeks er der også eksempler fra vores skoler, og vi opfordrer alle skoler til at dele erfaringer og bidrage med de gode værktøjer, I hver især har.

Arbejdsgruppen for etisk kodeks mod deling af krænkende materiale

København, oktober 2016

ARBEJDSGRUPPEN FOR ETISK KODEKS MOD DELING AF KRÆNKENDE MATERIALE

Anne Eskelund, Danske Gymnasieelevers Sammenslutning
Jonas Thisted, Landssammenslutningen af Handelsskoleelever
Mie Hovmark Christensen, Erhvervsskolernes Elevorganisation
Bjarne Thams, Danske Gymnasier
Annette Nordstrøm Hansen, Gymnasieskolernes Lærerforening
Lars Kunov, Danske Erhvervsskoler og -Gymnasier
Erik Juul Hansen, Private Gymnasier og Studenterkurser
Birgitte Vedersø, Gefion Gymnasium
Janni La Cour, Gammel Hellerup Gymnasium
Pia Nyring, Øregård Gymnasium
Simon Westh, Ordrup Gymnasium
Birgit Abild Andersen, KVUC
Kenny Thomsen, EUC Nordvest
Lars Andersen, Rybners Gymnasium

Ellen Trane Nørby, minister for børn, undervisning og ligestilling

Sekretariatet for arbejdsgruppen for etisk kodeks mod deling af krænkende materiale, Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling
Annegrete Larsen
Annette Bonde
Helene Hoff
Gunvor Krarup Vedstesen
Louise Juel Clemmensen

ETISK KODEKS MOD DELING AF KRAENKENDE MATERIALE

1

**VÆR TYDELIG OM
SKOLENS VÆRDIER**

TYDELIGHED OG SYNLIGHED

4

**VÆR KLAR, NÅR
SKADEN ER SKET**

BEREDSKAB

5

**DET ER FAKTISK
ULOVLIGT**

STRAFBARHED

2

**TAG ANSVAR FOR JERES
FÆLLESSKAB – OGSÅ
UDEN FOR SKOLEN**

FÆLLES ANSVAR

6

**VIS RESPEKT FOR DEN
ENKELTES PRIVATLIV**

SAMTYKKE

3

**TÆNK DIG OM,
FØR DU DELER**

DELING MED OMTANKE

7

**STÅ FAST PÅ EN
LIGE NETKULTUR**

LIGESTILLING

VAER TYDELIG OM SKOLENS VÆRDIER

TYDELIGHED OG SYNLIGHED

Alle ungdomsuddannelser har ordensregler for, hvordan eleverne skal opføre sig på skolen, og mange har nedfældet grundværdier som fx ligeværd, tolerance og respekt. Mange unge påvirkes dog i høj grad af de sociale medier og indgår i fællesskaber på nettet, hvor der gælder andre værdisæt end det, skolen har.

Det er derfor afgørende, at skolen er tydelig om dens regler for, hvordan vi omgås hinanden – både på skolen og på nettet: Vi skal ikke dele noget på nettet, som vi ikke ville vise i skolens festsal.

Skolen skal ikke kun være tydelig om de formelle ordensregler, men også om skolens værdisæt. Værdier er ofte svære at sætte ord på og endnu sværere at "tage i brug". Derfor er det vigtigt, at skolen prioriterer, at der skabes et fælles sprog om skolens værdier. Skolens værdier skal være synlige i den daglige kommunikation og præge skolens aktiviteter.

Når nogle unge udstiller hinanden på nettet, kan skolerne føle sig nødsaget til at styrke kontrollen på bekostning af elevinddragelsen for at sikre, at der ikke foregår noget, som strider mod skolens værdisæt, eller som er ulovligt. Det er derfor vigtigt, at hele skolen – også eleverne tager ejerskab for skolens værdigrundlag, fx ved at eleverne indrager aktivt i udarbejdelsen af værdigrundlaget.

CASE #1

På Øregård Gymnasium arbejder de med at være tydelige og synlige om, hvordan man begår sig sikkert og etisk på nettet. Det er med til at bringe gymnasiets værdier i spil på en ny måde, så eleverne bliver bevidste om dem. Og de har skabt medejerskab ved at inddrage eleverne i arbejdet.

1) ELEVRÅDET HAR UDARBEJDET EN IT-SIKKERHEDSPOLITIK FOR ELEVERNE

En ekstern it-konsulent underviste indledningsvist elevrådet i it-sikkerhed ved bl.a. at vise, hvor nemt det er at hacke andre, og hvor meget man kan finde om os alle sammen på nettet. Det fik vakt elevrådets interesse, der tog initiativ til at udarbejde en it-sikkerhedspolitik for skolen. For at inspirere resten af skolen foreslog elevrådet, at man lavede et event, hvor skolen lod som om, at alle på skolen var blevet hacket. På dagen fik alle, der gik ind på skolens wifi, vist en side, hvor der stod "Du er blevet hacket", og vicedirektøren kaldte alle eleverne sammen i aulaen til en snak om den problematiske situation. Det skabte opmærksomhed og ejerskab hos skolens elever for it-sikkerhedspolitikken!

2) REGLER FOR GOD NETETIK

Alle 1.g-klasser gennemgår et forløb med Center for Digital Dannelse, hvor de taler om bl.a. digitale fællesskaber og digitale fodspor. Som produkt af forløbet laver hver klasse sine egne regler for god netetik. Læs mere om forløbene [her](#)

3) PRAKTISK HJÆLP TIL IT-SIKKERHED

Skolens it-konsulenter hjælper eleverne med at optimere egne computere, forbedre passwords mv. og taler med eleverne om grundlæggende it-sikkerhed og beskyttelse mod, at uvedkommene får adgang til elevernes private fotos, mv.

4) ORIENTERING AF FORÆLDRE OM DIGITAL DAN- NELSE

Skolens it-konsulenter holder oplæg på forældre- møder om digital dannelse, it-sikkerhed og lovgiv- ningen på området. Oplæggene skal anspore til en dialog i hjemmet om fx krænkelser på nettet, og hvad man kan gøre for at passe på sig selv som ung.

5) BEREDSKAB

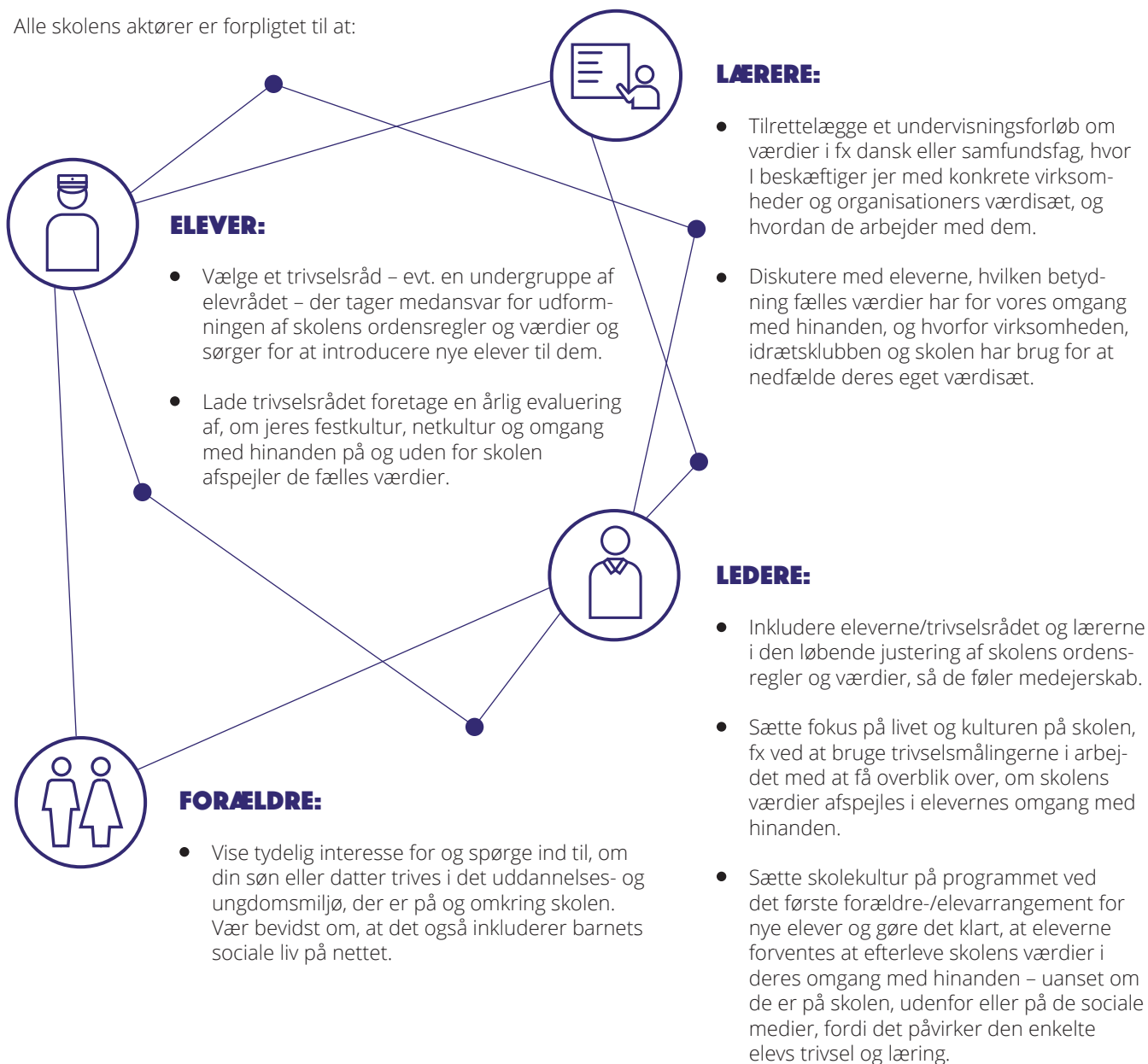
Øregård Gymnasium har udvalgt it-chefen til kon- taktperson, hvis fx en elev er blevet krænket på de sociale medier. Han er en del af skolens bered- skab, hvis skaden allerede er sket. It-chefen har bl.a. kontakt til eksterne eksperter og instanser, der kan hjælpe med at fjerne materiale og stoppe yderligere udbredelse.

VIL DU VIDE MERE

- Find flere eksempler fra skoler, der har været tydelige og synlige, på www.alleforenmodmobning.dk/etiskkodeks
- Find undervisningsforløb, der sætter fokus på værdier, på www.alleforenmodmobning.dk/etiskkodeks

HVAD SKAL JEG GØRE?

Alle skolens aktører er forpligtet til at:

TAG ANSVAR FOR JERES FÆLLESSKAB – OGSÅ UDEN FOR SKOLEN

FÆLLES ANSVAR

Kommunikationen på nettet er kendetegnet ved, at man ikke står ansigt til ansigt. I klassen ser eleven sin kammerats reaktion i det øjeblik, hans eller hendes grænser overskrides, men på nettet konfronteres afsenderen ikke med, hvor hårdt de sårende ord rammer. Han eller hun ser ikke offerets reaktion i det øjeblik, det går op for ham eller hende, at der spredtes krænkende billeder af den pågældende på nettet. Det udfordrer fællesskabet og stiller krav til, at alle yder en ekstra indsats for at værne om fællesskabet.

Når unge deler krænkende materiale af andre på nettet, kan det ofte hænge sammen med, at de forventer at opnå status og anerkendelse blandt deres venner. Sker det ikke, kan det være med til at mindske delingen af krænkende materiale. Derfor er det vigtigt, at skolen støtter op om, at der skabes en fællesskabskultur, hvor de unge ikke alene lader være med at dele krænkende materiale af hinanden, men også siger aktivt fra over for dem, som gør det – på nettet, i klassen og ved elevarrangementer. Der skal skabes en kultur, hvor det er ok at sige fra, og hvor fællesskabet samler sig om den, der måtte blive krænkede frem for at udskamme personen.

Elevernes fællesskab stopper ikke ved skoleporten. Når elever udsættes for mobning eller deling af krænkende materiale på nettet, påvirker det deres trivsel i skolen. Det er derfor vigtigt at skabe en kultur, hvor alle passer på og tager ansvar for hinanden – både i skolen, uden for skolen og på de sociale medier. Det er ikke i orden at vende det

blinde øje til, fordi det var uden for skolens grund, at en elev udviste grænseoverskridende adfærd over for en anden. Bliver der delt krænkende billeder af en elev på nettet, er det ledelsens opgave at gribe ind og elevernes ansvar at sige fra.

CASE #2

På Ordrup Gymnasium har ledelsen fået kendskab til elever, der opretter Facebookgrupper eller hjemmesider, hvor der fx lægges billeder ud af elever, der kysser til fester på gymnasiet. Der er tale om uofficielle sider, men de henvender sig til gymnasiets elever og benytter sig ofte af Ordrup Gymnasiums logo.

Udlevering af elever, der kysser hinanden, strider mod værdierne på Ordrup Gymnasium. Derfor har ledelsen valgt at reagere:

- 1) De elever, der har oprettet siderne, er blevet indkaldt til et møde, hvor de er blevet opfordret til at lukke siderne. De netetiske dilemmaer forbundet med siderne er blevet tydeliggjort over for eleverne, og det samme er lovgivningen på området.
- 2) For at undgå at blive taget til indtægt for en netadfærd, som er i strid med skolens værdier, har Ordrup Gymnasium købt rettighederne til brug af

sit logo, og eleverne må ikke bruge logoet uden samtykke fra skolens ledelse. Samtidig har gymnasiet administratorrettigheder på den "officielle" Facebookside, der bruger logoet og forbindes med skolen.

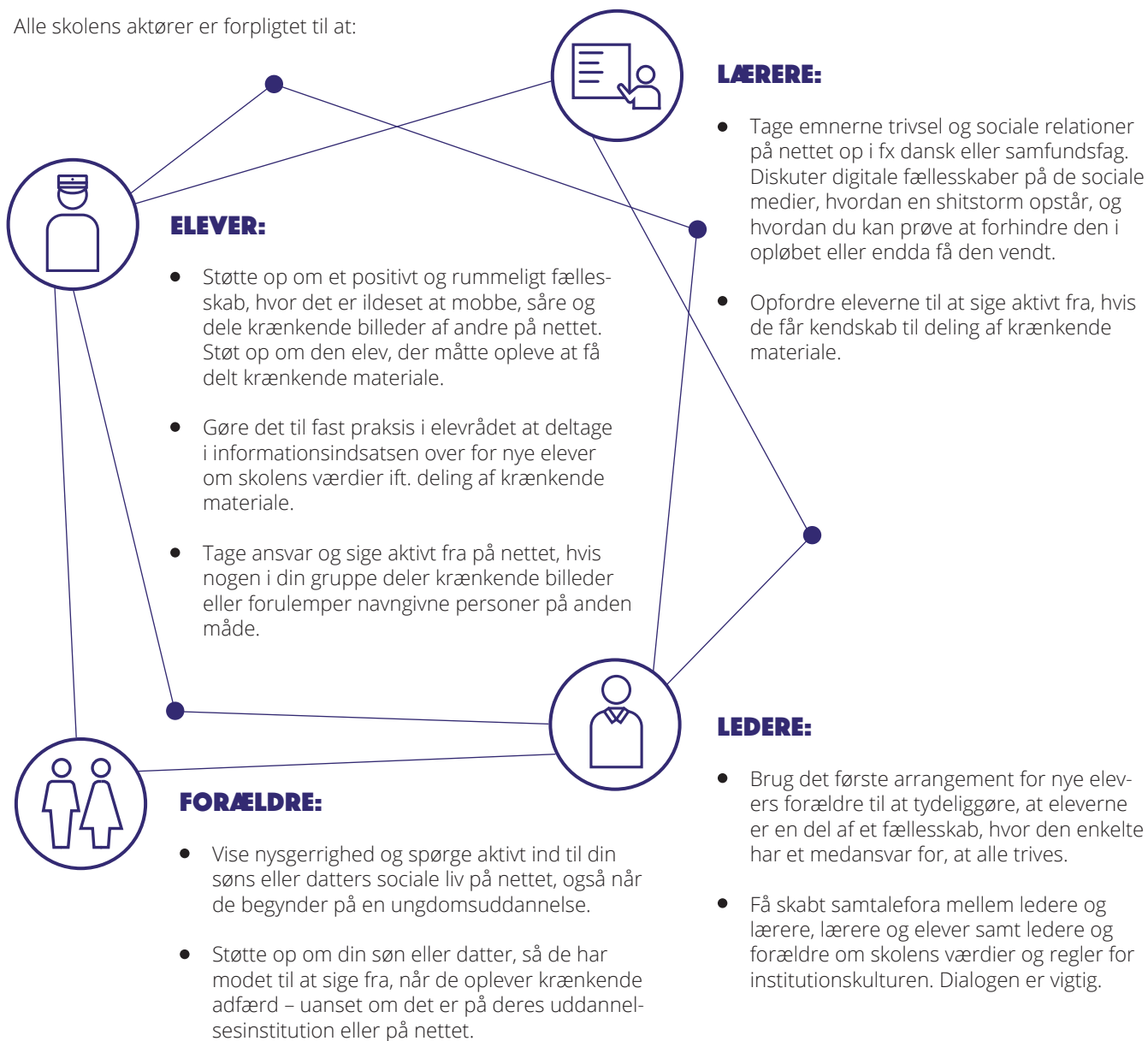
3) Der har været en dialog med elevforeningerne om, hvordan de bruger Facebook som platform for information om elevfester, caféer mm. Det har været vigtigt at opnå en forståelse fra eleverne for, at der ikke er tale om censur, men et fælles projekt om at tage ansvar og være ansvarlige for hinandens trivsel og skolens fællesskaber.

VIL DU VIDE MERE

- Find flere eksempler fra skoler, der har taget problemstillingen om deling af krænkende materiale op, på www.alleforenmodmobning.dk/etiskkodeks
- Find undervisningsforløb, der sætter fokus på unge på de sociale medier, på www.alleforenmodmobning.dk/etiskkodeks

HVAD SKAL JEG GØRE?

Alle skolens aktører er forpligtet til at:

TÆNK DIG OM, FØR DU DELER

DELING MED OMTANKE

Deling af billeder er en naturlig del af unges sociale liv, og de bruger ofte deres profiler på de sociale medier til at iscenesætte sig selv og definere, hvem de er, over for omverdenen. For nogle unge er deling af nøgenbilleder en naturlig del af en flirt. Det kan være ok. De unges krop er deres egen, og kun de kan bestemme, hvilke billeder de ønsker at dele med en flirt eller kæreste.

Det er ikke de unge, der har gjort noget forkert, hvis andre deler krænkende materiale af dem mod deres vilje. Men alle har lov til at passe på sig selv og tænke sig om, før de deler. Hvad sker der med fortroligheden, hvis kæresteforholdet med den person, du har sendt nøgenbilleder til, går i stykker? Hvor grænseoverskridende er billedet for den unge, og er vedkommende let at identificere? Har den unge selv lyst til at sende nøgenbilleder, eller føler den unge sig presset til det?

Hastigheden på internettet og muligheden for at nå ud til mange med et enkelt klik gør os sårbare, hvis vi selv eller andre deler et billede eller andet indhold, som skulle have været privat. Deling sker ofte på tidspunkter, hvor den unges grænser er flyttet, fx til fester, hvor der drikkes, eller når de chatter og bliver grebet af en intim stemning. Det betyder, at den unge nemt kan stå i en situation med digitale tømmermænd næste dag. I dag er det ikke "kun" de andre elever på skolen, der har set indholdet – det er i værste tilfælde de fleste fra den unges ungdomsårgang eller endnu bredere. Billedet kan ikke bare hives ned fra skolens opslagstavle – det vil aldrig kunne slettes helt fra nettet.

Når vi deler billeder og indhold på nettet, frasiger vi os en del af kontrollen med, hvem der ser det, og hvordan de bruger det. Det er derfor vigtigt, at alle støtter op om, at de unge har et digitalt selvforsvar og ved, hvordan de passer på sig selv, før de deler.

CASE #3

” Jeg har engang været så dum og sende billeder af mig selv, fordi jeg var stiv og ikke vidste, hvad jeg lavede. Så har jeg haft sendt nogle få topløse billeder til en dreng fra England. Han har så fundet mig på Facebook, og jeg ved ikke hvordan. Nu truer han mig med at sende billederne til mine venner, hvis ikke jeg gør, som han siger. Jeg ved virkelig ikke, hvad jeg skal gøre.

Pige, ukendt alder (Brevkassen på www.sikkerchat.dk)

” Jeg har sendt nøgenbilleder af mig selv til en pige (jeg ved godt, at det var dumt og har lært min lektie). Hun truer nu med at lægge dem på nettet og sende dem som 'email-blast' til folk. Jeg ved ikke, hvad jeg skal gøre.

Dreng, 16 år (Brevkassen på www.sikkerchat.dk)

“ Jeg har i lang tid brugt app'en Snapchat. For nylig har jeg skrevet lidt med en fra min klasse, og for sjov lod vi, som om vi var undertøjsmodeller, og sendte billederne over Snapchat. Efter jeg har hørt det med den nye opdatering, at Snapchat gemmer ens billeder, er jeg blevet lidt nervøs. Vil mine halvnøgne billeder ligge et eller andet sted på en internetside? Hvis det er tilfældet, har jeg i hvert fald fortrudt det ...

Pige, 15 år (Brevkassen på www.sikkerchat.dk)

“ En af mine drengevenner, som jeg ofte taler med, sendte mig to billeder af min veninde i bh og trusser. De billeder har hun haft sendt til ham. Jeg syntes, det var så klamt, at jeg blev nødt til at vise det til mine tre tætte veninder. En af dem har sagt det til hende. Og hun har så sagt det til ham, som har konfronteret mig med det ...

Pige, 15 år (Brevkassen på www.sikkerchat.dk)

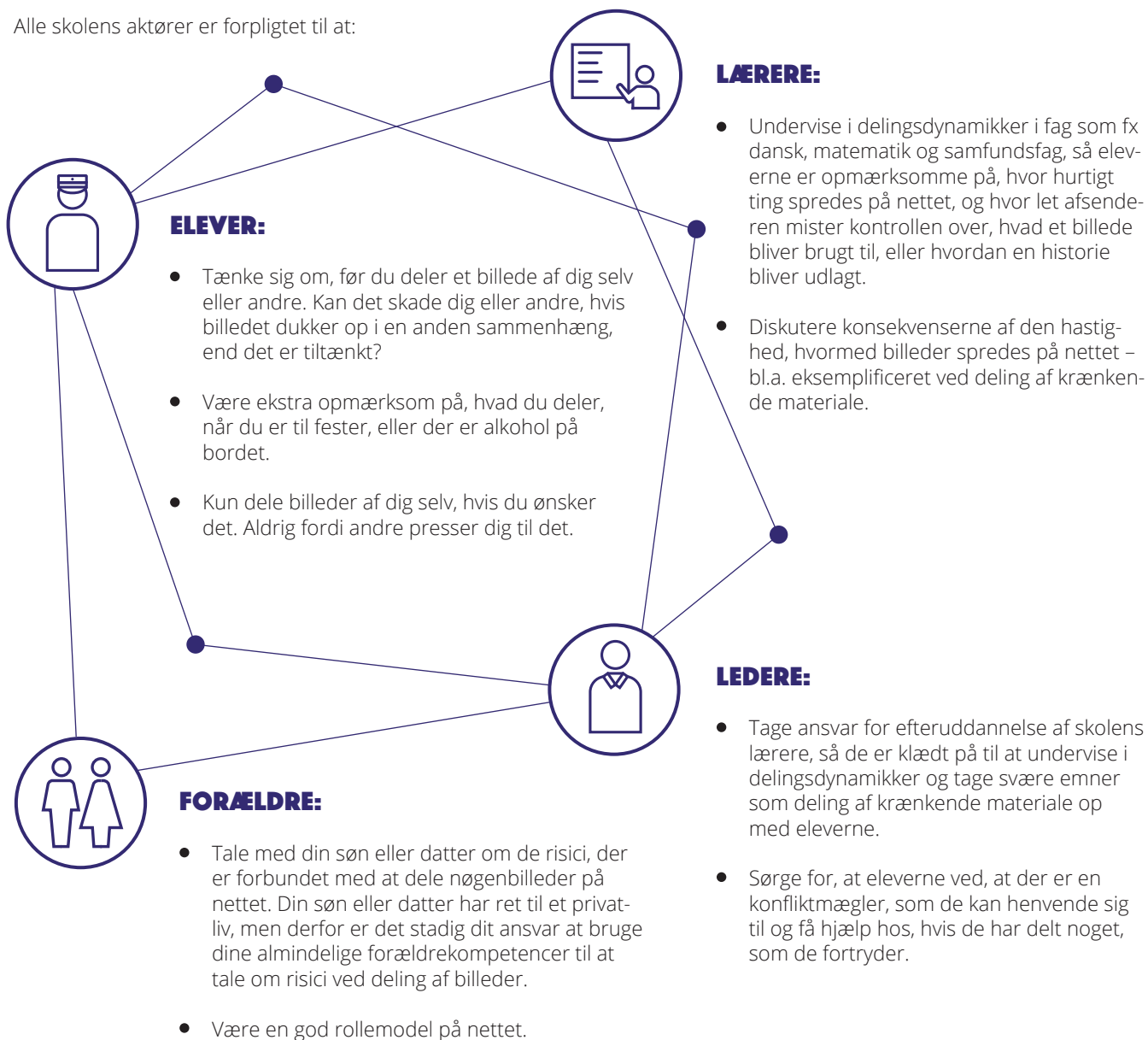
Kilde: Red Barnet

VIL DU VIDE MERE

- Unge kan få hjælp til at håndtere de følelser, der opstår i situationen, på Sex og Samfunds rådgivningslinje om seksualitet og grænser på www.sexlinien.dk
- Unge kan chatte med andre unge eller voksne om bl.a. deres onlinedilemmaer på chat-rådgivningen www.cyberhus.dk
- Find undervisningsforløb, der sætter fokus på unge på de sociale medier, på www.alleforenmodmobning.dk/etiskkodeks

HVAD SKAL JEG GØRE?

Alle skolens aktører er forpligtet til at:

VAER KLAR, NÅR SKADEN ER SKET

BEREDSKAB

Delingen af et billede eller en video på nettet kan sprede sig med lynets hast og meget hurtigt nå ud til utroligt mange personer – kendte og ukendte – som den unge ikke ønsker skal se billedet eller videoen. Deling på nettet har derfor meget alvorlige konsekvenser og kan virke helt uoverskueligt for den unge, der er blevet krænkede. Den unge kan ofte føle sig meget alene og handlingslammet i situationen.

Det er derfor vigtigt, at skolen straks reagerer, hvis skaden er sket. Delingen skal stoppes hurtigt, så billedet eller videoen kommer ud til færrest mulige personer, materialet skal fjernes, hvis det er muligt, og der skal følges op i klassen og på skolen. Det er skolens ansvar at få handlet hurtigt – uafhængigt af om delingen har været ulovlig eller blot grænseoverskridende. Det kræver, at skolen er klar til at handle, når skaden er sket.

Men hvad gør vi, når skaden er sket? Deling af nøgenbilleder er forbundet med et vist tabu, og det kan være svært for den unge og de voksne at tale om det. Elever kan være usikre på, hvem de skal gå til, hvis de har fået delt billeder på nettet mod deres vilje. Både voksne og unge mangler også viden om, hvordan man bedst begrænser skaden på nettet, hvis en ung er blevet krænkede. Ledelsen kan ønske at slå hårdt ned over for deling af krænkende materiale, men skal samtidig tage hensyn til, at den krænkede og krænkere ikke eksponeres yderligere. Sidst men ikke mindst kan sager om deling af krænkende materiale få presens bevågenhed, hvilket kan stille skolen over for en opgave om at beskytte de unge, der er involveret.

For hurtigt at kunne handle, når skaden er sket, er det afgørende, at skolens ledelse – inden uheldet er ude – har gjort sig overvejelser om, hvordan den vil håndtere situationen, og har lavet et beredskab.

CASE #4

En pige fra 2.g på Solrød Gymnasium opsøger sammen med sine veninder skolens trivselskonsulent, fordi en dreng fra festudvalget har skrevet kompromitterende ting om antallet af hendes seksuelle partnere i en kommentartråd på festudvalgets Facebookside, som han ikke vil fjerne.

Ved at have en trivselskonsulent – som er uddannet konfliktmægler – er det muligt at handle hurtigt på den slags sager på Solrød Gymnasium, og det er vigtigt især af hensyn til den krænkede. Trivselskonsulentens opgave er at facilitere processer, der opbygger, styrker eller genetabler sociale relationer mellem eleverne på skolen til gavn for både det psykiske arbejdsmiljø og elevernes læring.

I den pågældende sag betyder drengen i en samtale med trivselskonsulenten, at det kun var for sjov, og at pigen også selv plejede at grine af det – derfor har han ikke taget hendes henvendelse om at få kommentaren fjernet så bogstaveligt.

Alvoren i at blive opsøgt af skolens trivselskonsulent og i at få udlagt pigens perspektiv gør imidlertid indtryk. Drengen får til opgave at fjerne kommentaren, at underrette festudvalget om en ny etik på Facebook og at opsøge pigen med en tilkendegivelse af sin forståelse inden ugens udgang. Han gør det hele på nær sidstnævnte, og pigen er tilfreds, men endnu ikke tryk.

En decideret mæglende samtale bliver sat op mellem de to, men inden den afholdes, får trivselskonsulentten at vide, at drengen nu i stedet har valgt at opsøge pigen på egen hånd, og de har haft en god snak.

I denne sag blev forældrene ikke involveret, men det vil de typisk blive i mere alvorlige sager, hvor det også kan komme på tale at involvere en SSP-konsulent.

VIL DU VIDE MERE

- Hvis en ung har fået delt billeder på nettet mod sin vilje, kan den unge få konkret hjælp til at slette og anmelde det hos www.sletdet.dk
- Få gode råd, hvis en ung har sendt et nøgenfoto og bliver afpresset, på www.redenung.dk
- På www.sikkerchat.dk finder du hæftet "Når børn og unge deler intime billeder" målrettet SSP, lærere og pædagoger. Materialet er målrettet udskolingen.
- Find råd til forældre om, hvad man gør, hvis uheldet har været ude, på www.alleforenmodmobning.dk/etiskkodeks

HVAD SKAL JEG GØRE?

Alle skolens aktører er forpligtet til at:

ELEVER:

- Kende reglerne om samtykke og kende til dine handlemuligheder, hvis du oplever ufrivillig deling af krænkende materiale.
- Søge hjælp og rådgivning med det samme – hos forældre, skolens leder/kontaktperson eller rådgivningssteder, fx www.sletdet.dk eller www.sexlinien.dk, hvis du oplever at få delt krænkende materiale.
- Tale med dine venner/veninder, når du ser noget på nettet, du ikke synes er i orden.
- Skabe rum for debat blandt eleverne på skolen om, hvordan I kan forebygge lignende hændelser fremover.

FORÆLDRE:

- Søge hjælp hos skolens leder eller kontaktperson, hvis din søn eller datter har fået delt krænkende materiale på nettet mod sin vilje.
- Hjælpe dit barn med at få stoppet delingen, fx ved at kontakte Slet Det-rådgivningen eller politiet.
- Følge op med dit barn, også lang tid efter at det krænkende materiale er blevet delt.

LÆRERE:

- Kende beredskabsplan og vide, hvordan du bedst hjælper.
- Tale med dine lærerkolleger og sammen lave en plan for, hvordan I tackler den konkrete sag.
- Følge op på krænkelsen i klassen under hensyntagen til de elever, der har været involveret: Hvad er sket? Hvordan håndterer vi det i klassen? Hvad skal vi gøre for, at det ikke sker i fremtiden?

LEDERE:

- Sørge for, at skolen har en beredskabsplan for, hvordan konkrete sager om deling af krænkende materiale håndteres – og at den er kendt blandt både lærere og forældre. Beredskabsplanen kan fx skrives ind i skolens antimobbeplan.
- Tage ansvar for, at skolens ordensregler er tydelige, i forhold til hvilke sanktioner ledelsen kan gribe til, hvis elever deler krænkende billeder på nettet.
- Udpege en kontaktperson, som er rustet til at håndtere sager om deling af krænkende materiale, og som straks kan tage kontakt til den krænkede og dem, der har delt indholdet.
- Involvere skolens it-ansvarlige som teknisk rådgiver i forhold til beredskab.

5

**DET ER FAKTISK
ULOVLT**

STRAFBARHED

Unge ved godt, hvad der er lovligt, og hvad der er ulovligt, når de hænger ud på gågaden eller er ude i nattelivet. Men når de unge er på nettet, bliver strengen i sandet mere uklar, og de unge mangler konkret viden om lovens rammer. Det er en overraskelse for mange unge, at man kan blive straffet for at videregive nøgenbilleder uden samtykke. Men det er ikke kun de unge, der mangler viden om, hvad der er strafbart på nettet. Mange undervisere efterspørger også svar på, hvad der er lovligt og ulovligt, når man begår sig på nettet.

Det manglende kendskab gælder ikke kun, hvad der er lovligt og ulovligt. Der mangler også viden hos unge og voksne om strafniveauet ved at dele krænkende materiale. Mange børn og unge ved ikke, at hvis de deler seksuelle billeder af kammerater under 18 år – uafhængigt af hvor uskyldig grunden hertil er – kan de gøre sig delagtige i deling af børnepornografi.

Det er ikke kun et spørgsmål om, at alle skolens parter kender strafbarheden og strafniveauet. Det er også et spørgsmål om, at de voksne forstår alvoren i den betydning, det kan have for den unge at få delt intime billeder på nettet, og at de overkommer den berøringsangst, der hidtil har været. En krænkende handling på nettet har lige så store – hvis ikke større – konsekvenser for den unge, som udsættes for det, som hvis den skete på skolen. At italesætte, at noget er strafbart, kan være med til at fjerne skyldfølelsen fra den unge, det går ud over.

Det er derfor vigtigt, at skolen bryder med den berøringsangst, der hidtil har været, hvis elever ulovligt deler krænkende materiale. Skolen skal handle konsekvent, hvis der sker noget ulovligt. Skolen skal støtte op om den unge, som er blevet krænkede, og sammen med den unge og forældrene følge op på, om hændelsen skal anmeldes til politiet. Skolen skal desuden tage stilling til sanktionen over for den unge, der har delt. Det er ikke et spørgsmål om kan, men om skal.

CASE #5

Efter et fællesarrangement om digital dannelse på Gefion Gymnasium henvender to elever sig til skolelederen og fortæller, at de har modtaget en video på Snapchat, hvor en elev har filmet to andre elever, der har sex. Pigen er udstillet. Drengen er ikke. De to elever føler sig stødte over at have modtaget videoen på Snapchat.

Skolelederen kontakter pigen, som ikke har givet samtykke til, at det blev optaget og delt. Pigen er ked af det, men er ikke gået videre med det, da hun ikke troede, at hun kunne gøre noget, og ikke ville rage uklar med drengen. Pigen føler sig udstillet og sårbar. Skolelederen kontakter pigens forældre.

Skolelederen tager derpå fat i drengen og fortæller, at hun vil kontakte politiet for at høre, hvordan

hun skal forholde mig. Drengen bliver midlertidigt bortvist med partshøring. Han er meget ked af det og har brug for hjælp. Lederen taler med pigens forældre om, hvorvidt de vil anmelde hændelsen. Forældrene vælger dog ikke at politianmelde det, da pigen ønsker ro.

Sagen eksploderer i medierne, som står uden for skolen for at få fat i navnene på de involverede elever. Skolen laver hurtigt et beredskab og opfordrer til, at ingen elever udtaler sig med undtagelse af elevrådets formand. Kun skolelederen udtaler sig på skolens vegne. Lederen har løbende kontakt til pigen og drengen med status på sagen for at undgå misforståelser og rygter.

Lederen aftaler med pigen og hendes forældre, at inden pigen vender tilbage til klassen, taler studievejlederen med klassen om situationen. Da pigen kommer tilbage, bruger de 15 minutter i klassen på, at pigen fortæller, hvordan hun har det, og klassen giver pigen deres støtte. Pigen er glad for forløbet.

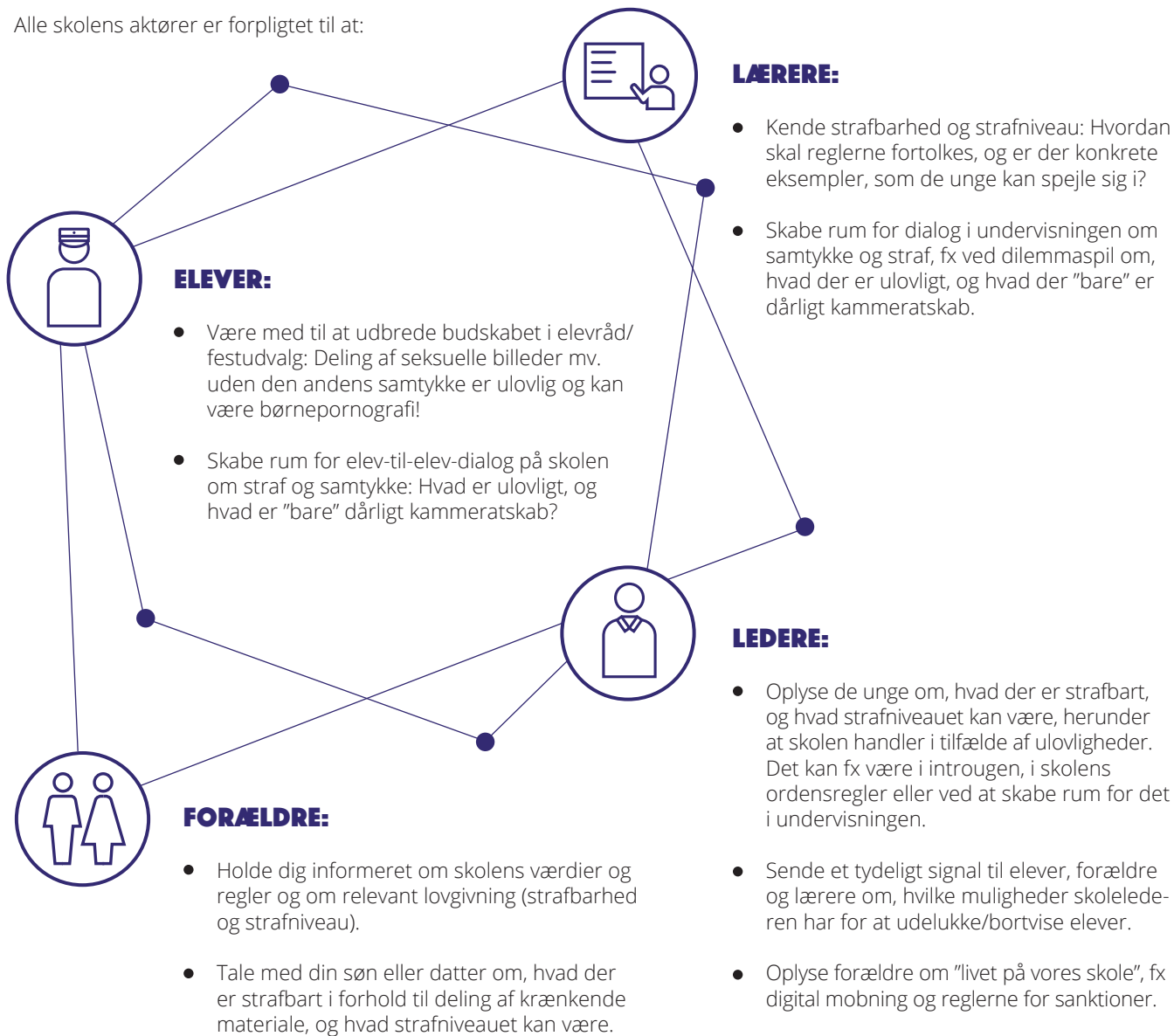
Efterfølgende har skolen holdt fællesarrangement om deling af krænkende billeder, og emnet er blevet debatteret i skolebladet.

VIL DU VIDE MERE

- Læs om lovgivningen på området på www.sikkerchat.dk
- Læs om, hvem der må anmelde, på www.alleforenmodmobning.dk/etiskkodeks
- Læs om skolelederens beføjelser i forhold til udelukkelse og bortvisning på www.alleforenmodmobning.dk/etiskkodeks

HVAD SKAL JEG GØRE?

Alle skolens aktører er forpligtet til at:

VIS RESPEKT FOR DEN ENKELTES PRIVATLIV

SAMTYKKE

Alle har ret til et privatliv, og det er forskelligt, hvornår vi føler, at grænsen til vores privatsfære bliver overtrådt. Man skal altid bede om samtykke, når man deler billeder eller andet indhold på nettet, der kan være krænkende – uanset om det er nøgenbilleder eller blot pinlige billeder, og uanset om man er den første til at dele billedet, eller om man deler et billede, som en eller flere andre allerede har delt. Stiltiende samtykke er ikke nok. Samtykke forudsætter et klart ja.

Mange unge og voksne er vant til at dele billeder – ferie, fest og gruppebilleder – uden først at bede om samtykke. Der er derfor behov for at øge bevidstheden om, hvem der har retten til billeder på nettet. Man ejer ikke et billede, fordi man har fået det tilsendt. Vis altid respekt for den enkeltes privatliv.

De sociale medier er med til at udfordre grænserne for, hvornår det private er offentligt, og det offentlige er privat. For den enkelte kan det være en udfordring at blive klar på, i hvor høj grad man bør værne sig mod de sociale medier. Der kan være stor forskel på, hvad man har behov for at holde privat som 17-årig og som 30-årig. Det festbillede, som er sjovt i gymnasiet, er måske ikke lige så morsomt at have liggende på nettet, når ens kommende arbejdsgiver researcher ens profil.

CASE #6

“ Jeg har nogle problemer omkring en dreng, der delte billeder af mig og min kæreste, det var super krænkende og virkelig ubehageligt, vi gjorde ikke det store ud over at sidde og snakke og kysse, men vi blev ikke spurgt. Folk bliver ved med at råbe efter os, og nu er der også andre, der tager billeder af os.

Pige, 15 år (Brevkassen på www.sikkerchat.dk)

“ Der er en dreng, som har en masse billeder af mig, som jeg har fortrudt, at jeg har sendt. Og jeg ønsker dem virkelig slettet, da han viser det til sine venner. Men hvad kan jeg gøre? Han vil ikke slette dem, og jeg har spurgt ham flere gange ...

Pige, ukendt alder (Brevkassen på www.sikkerchat.dk)

Kilde: Red Barnet

VIL DU VIDE MERE

- Læs om lovgivningen på området på www.sikkerchat.dk
- Find undervisningsforløb, der sætter fokus på grænser på nettet, på www.alleforenmodmobning.dk/etiskkodeks

HVAD SKAL JEG GØRE?

Alle skolens aktører er forpligtet til at:

LÆRERE:

- Undervise i samtykke, grænser og privatliv. Diskuter, hvordan samtykke helt konkret skal forstås, når det gælder deling af materiale på nettet – og særligt når det handler om sex. Brug cases og eksempler til at tydeliggøre, hvordan behovet for at holde noget privat kan ændre sig, alt efter hvor du er i dit liv.

LEDERE:

- Skrive samtykke ind i skolens værdisæt og/eller ordensregler. Vær fx tydelig om, 1) at ingen har ret til at fotografere andre i en intim situation uden samtykke, 2) at det altid er den eller de personer, der optræder på et billede, som har retten til at sige fra, og 3) at modtage billeder er ikke det samme som at få samtykke til at dele dem med andre.

STÅ FAST PÅ EN LIGE NETKULTUR

LIGESTILLING

Der er en forskel i den måde, vi taler om piger og drenge på i hverdagen. Og den tendens forstærkes kun af tonen på nettet, hvor den hårde tone ofte bliver kønnet. I stedet for "fjols" bliver det hurtigt "kælling" eller "bitch".

Det er ikke kun i den hårde tone mellem unge, at der er forskel fra piger til drenge. Mange steder eksisterer der desværre en shaming-kultur, hvor det er mere skamfuldt for piger end drenge at få delt seksuelle billeder. Det er derfor vigtigt, at skolen sætter kritisk fokus på normer om køn og står fast på en lige netkultur, hvor omgangstonen på de sociale medier ikke bygger på et sexistisk sprogbrug.

Der er også forskellige forventninger til piger og drenge. Drenge kan føle sig presset til at være maskuline, fx ved at dele billeder af piger, mens piger kan føle, at de både skal være "pæne piger" og seksuelt interessante. Vi ser, at piger oftere end drenge deler nøgenbilleder, hvor det er let at identificere dem. Når drenge deler nøgenbilleder, er det oftere billeder uden ansigt. Det gør pigerne mere sårbare på nettet.

Det er aldrig den, der deler et billede af sig selv, som har gjort noget forkert. Men derfor er det alligevel vigtigt, at skolen hjælper de unge med at lære at passe på sig selv på nettet, fx ved at tale med pigerne og drengene om at gøre sig mindre sårbare på nettet ved at tænke over, hvad de deler, og om de kan identificeres på billederne.

CASE #7

Hejsa med dig
Hej jeg vil have sex med dig må jeg det

Har du spist heroin?

Nej jeg vil bare gerne bolle sammen med dig søde
Må jeg se dine private billeder og filmklip? (tillad/afvis)

Skrid med dig, din klamme stodder
Hmm, nej, det tror jeg ikke

Haha du tag mig forkert det var sku for sjov gider ik have sex med dig

Super, så er der jo intet problem.
Hav en god aften

Du er heller ik gammel nok til at have sex når du sviner personer til du ik kender
Du er langt ude og skide ved du hvem jeg er nej så luk røven

Smut nu bare med dig

Du er spadser så ja jeg gider ik en som dig kælling
Nako luder

Hvad fanden er der galt med dig

Smat so billig møg kælling

Er du ok?

Du sviner mig til så har jeg lyst til sviner dig til inden jeg skal sove
Nej er ik okay har ik fået sex i 1 år så hvad tror du selv din møg fisse

Tror nu, at det var dig som kaldte mig for "møgfisse", "smat so", "billig" "møgkælling" "nako (det staves narko, btw) luder", "spadser" og sidst, men ikke mindst "kælling". Fordi jeg har kaldt dig for en "klam stodder", da du er en klam stodder. Og sikke spøjst, at jeg netop er en "luder", fordi jeg siger, at jeg IKKE gider at have sex med dig. I see your logic bro. Kan sørme godt forstå, at du ikke har fået sex i et år, sådan som du opfører dig.

Jeg kan få når jeg gider kender en der er beder ind dig fuck dig jeg knepper din mor Din lorte abe

Screenshot af beskedsudveskling sendt til kampagnen #ungsexismepå nettet om den sexisme, særligt piger mellem 12 og 18 år oplever på nettet.

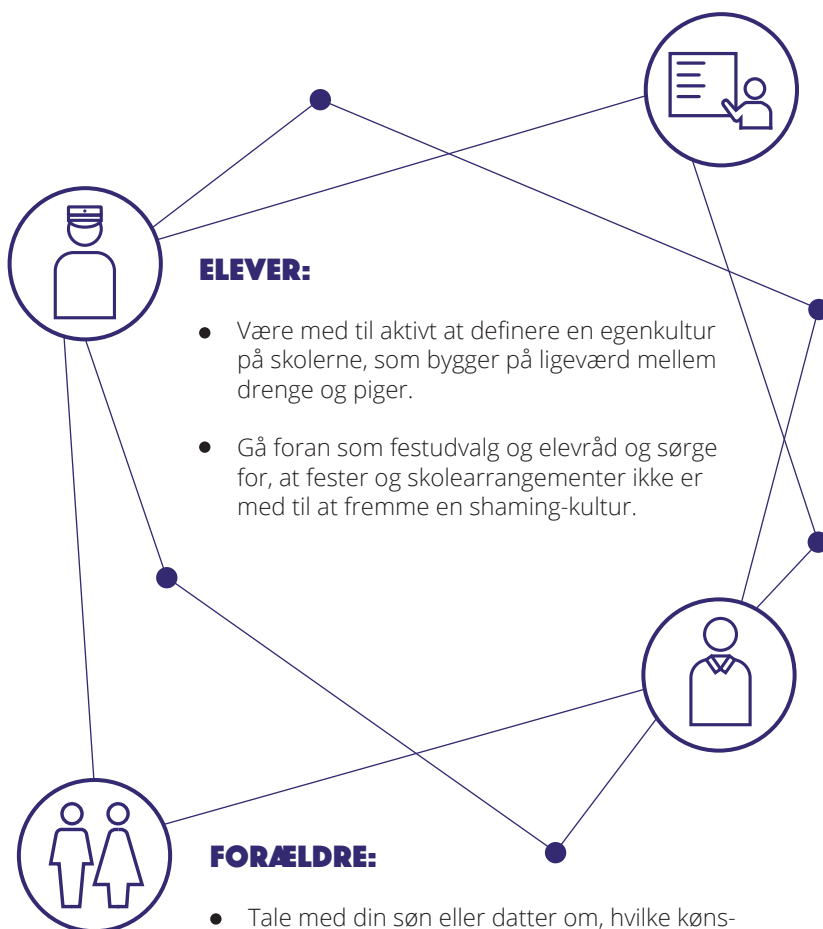
Kilde: Everyday Sexisme Project

VIL DU VIDE MERE

- Unge kan få hjælp til at håndtere de følelser, der opstår i situationen, på rådgivningslinjen www.sexlinien.dk
- Everyday Sexisme Project samarbejder med uddannelsesinstitutioner om at gøre studiemiljøet sexismefrit. Se mere på kampagnens hjemmeside www.facebook.com/SexismefritStudie
- Find undervisningsforløb, der sætter fokus på køn og krop, på www.alleforenmodmobning.dk/etiskkodeks

HVAD SKAL JEG GØRE?

Alle skolens aktører er forpligtet til at:

LÆRERE:

- Tage emnerne ligestilling, og hvordan vi taler kønnet på nettet, op i relevante fag.
- Få eleverne til at forholde sig til de kønsroller, der eksisterer i samfundet, og hvilken rolle de sociale medier spiller i forhold til kønsstereotyper.

ELEVER:

- Være med til aktivt at definere en egenkultur på skolerne, som bygger på ligeværd mellem drenge og piger.
- Gå foran som festudvalg og elevråd og sørge for, at fester og skolearrangementer ikke er med til at fremme en shaming-kultur.

LEDERE:

- Sætte fokus på, at skolens værdier – i dagligdag og fest – bygger på en lige kønskultur, der står i kontrast til de ofte meget stereotyped kønsroller, som unge præsenteres for på nettet, i tv-serier og reklamer. Fx kan ledere gøre det klart for nye studerende, at de er startet på en uddannelse – de har ikke tilmeldt sig Paradise Hotel.

FORÆLDRE:

- Tale med din søn eller datter om, hvilke kønsstereotype signaler unge sender på de sociale medier, fx trutmund på alle billeder?

